

K ČEMU BY NÁM MOHL SLOUŽIT IS ÚSES

RNDr. Josef GLOS

AGERIS s. r. o.

Jeřábkova 5, 602 00 Brno

josef.glos@ageris.cz

ABSTRAKT

Informační systém ÚSES je potřeba nově vyhodnotit i na základě aktuálních požadavků jeho potenciálních uživatelů. Příspěvek stručně popisuje procesy navrhování ÚSES a účastníky (subjekty) těchto procesů.

ABSTRACT

The USES information system needs to be re-evaluated on the basis of the current requirements of its potential users. The paper briefly describes the processes of designing the USES and the participants (entities) of these processes.

Potřebou využívání objektově orientovaného IS ÚSES jsem se zabýval už v řadě příspěvků jak na seminářích ÚSES - zelená páteř krajiny, tak při mnoha diskuzích na různých pracovních setkáních. Situace se ale bohužel nemění. Stále máme k dispozici jenom řadu různých digitálních vyjádření vymezení ÚSES, která ale mimo možnosti zobrazení atributů jednotlivých objektů nepřinášejí žádné výrazné výhody oproti "papírové podobě" vymezení v různých dokumentacích. Platí tak i nadále, že dopátrat se aktuálně směrodatného vymezení ÚSES je spíše detektivní než odbornou činností, která je navíc velmi závislá na odborné erudici poskytovatele údaje. Bohužel tuto skutečnost nezměnila významně ani existence územně analytických podkladů (ÚAP), které mimo digitální podoby vymezení ÚSES obsahují i tzv. pasport údaje, jež ovšem s výjimkou slovně stanovené územní identifikace neobsahuje žádné, pro vymezení ÚSES podstatné informace. Je zřejmé, že neexistence jednotných pravidel pro formální a věcnou podobu digitálního vyjádření ÚSES značně komplikuje možnost využít digitálních údajů pro vyhodnocení vymezení ÚSES jak z hlediska jeho prostorových parametrů, tak z hlediska jeho reprezentativnosti či pro náhled na ÚSES jako na provázanou síť skladebných částí v širším území.

Navrhování i realizace ÚSES lze považovat za řadu neustále probíhajících **procesů** vycházejících z platných legislativních předpisů. Těchto procesů

se aktivně či pasivně účastní řada **subjektů**, kterým by využívání IS ÚSES značně usnadnilo činnost a umožnilo by jim se rychleji a lépe orientovat v problematice vymezování a hodnocení ÚSES. V následujícím textu uvádím základní přehled subjektů v oblasti ÚSES i jejich roli ve zmiňovaných procesech tak jak je specifikovaná legislativními předpisy:

orgány územního plánování a ochrany přírody

- stanoví vymezení ÚSES
- provádějí hodnocení ÚSES
- průběžně provádí hodnocení ÚSES (z hlediska jeho stabilizační funkce) - upřesnění hranic, úroveň biologické diverzity, hodnocení druhové skladby porostů, hodnocení schopnosti ekosystému odolávat znečištění, erozi či jiné fyzikální nebo chemické zátěži prostředí
- určují, zda je ÚSES vyhovující nebo nevhovující (jako výsledek "hodnocení")
- schvalují plán a projekt ÚSES v územně plánovací dokumentaci nebo v územním rozhodnutí
- před schválením předkládají návrh plánu ÚSES nebo zpracovaný projekt ÚSES k posouzení a projednání dotčeným orgánům státní správy a účastníkům řízení
- mohou si zajistit posouzení návrhu plánu nebo zpracovaného projektu před schválením

Ministerstvo životního prostředí

- stanoví podrobnosti vymezení a hodnocení ÚSES (obecně závazným předpisem)
- stanoví podrobnosti plánů, projektů a opatření v procesu vytváření ÚSES (obecně závazným předpisem)

úřad územního plánování (příp. jiný obecní úřad)

- pořizuje územní plán pro území obce nebo na žádost obce ve svém správním obvodu (součástí je i ÚSES)
- pořizuje regulační plán pro území obce nebo na žádost obce ve svém správním obvodu (součástí mohou být i pozemky ÚSES)
- pořizuje územně analytické podklady pro svůj správní obvod (součástí je i ÚSES)
- průběžně aktualizuje územně analytické podklady (i ÚSES)
- pořizuje územní studii z vlastního podnětu nebo na žádost obce ve svém správním obvodu

- může projednat plán společných zařízení jako regulační plán
- může projednat plán společných zařízení jako změnu stávajícího územního plánu

zastupitelstvo obce nebo ministerstvo obrany

- vydává územní plán
- vydává regulační plán
- schvaluje plán společných zařízení na veřejném zasedání

orgán veřejné správy, jím zřízená právnická osoba (poskytovatel údajů)

- poskytuje pořizovateli ÚAP údaje o území (součástí je i ÚSES)
- zodpovídá za správnost, úplnost a aktuálnost údajů o území poskytovaných pořizovateli ÚAP

krajský úřad

- pořizuje zásady územního rozvoje (součástí je i NR a R ÚSES)
- pořizuje regulační plán pro plochy a koridory nadmístního významu v zákonem stanovených případech (součástí mohou být i pozemky NR či R ÚSES)

zastupitelstvo kraje

- vydává zásady územního rozvoje

újezdni úřad

- pořizuje územní plán, regulační plán, územní studii, územně analytické podklady pro území vojenského újezdu

pozemkový úřad

- zajišťuje odborné zpracování návrhu pozemkových úprav
- může vykupovat se souhlasem vlastníka ve prospěch státu pozemky nebo spoluvlastnické podíly
- může nabídnout vlastníkovi výměnu pozemku za jiný, vyžaduje-li vytváření ÚSES změnu v užívání pozemku, se kterou vlastník nesouhlasí

sbor zástupců vlastníků nebo vlastníci pozemků

- posoudí plán společných zařízení

vlastníci a uživatelé pozemků

- mají povinnost ochrany ÚSES
- mají se podílet na vytváření ÚSES (veřejný zájem)

vlastníci pozemků

- v rámci projednávání územního plánu mohou vznášet námitky i k vymezení ÚSES

obyvatelé obcí

- v rámci projednávání územního plánu mohou vznášet připomínky i k vymezení ÚSES

odborně způsobilé osoby (ÚSES, územní plánování, pozemkové úpravy)

- provádějí zpracování plánu ÚSES
- zpracovávají posouzení návrhu plánu nebo zpracovaného projektu
- zpracovávají územně plánovací dokumentaci a územní studie
- zpracovávají návrh pozemkových úprav

Za důležité potenciální uživatele informačního systému ÚSES považujeme samozřejmě i odbornou veřejnost, odborníky ze škol a část veřejnosti, kterou zajímá ochrana přírody a krajiny, biodiverzita či krajina obecně.

Z výčtu **procesů**, které by měly v rámci navrhování a realizace ÚSES probíhat a množství různým způsobem do vymezování a hodnocení ÚSES zainteresovaných **subjektů**, které se těchto procesů účastní vyplývá, že využitelný IS ÚSES bude muset splňovat řadu vlastností, z nichž za nejdůležitější považují následující:

- snadný a rychlý přístup k údajům IS ÚSES pro jednotlivé typy (skupiny) uživatelů
- přehledná a snadná orientace v údajích o ÚSES
- zajištění (garance) aktuální podoby ÚSES (v případě existujícího záměru na provedení změny i prostorová specifikace této změny)
- informace o zdrojových dokumentacích, z nichž jsou vymezení skladebných částí ÚSES převzata
- možnost současné editace údajů v IS ÚSES z více míst i více uživateli
- podpora věcné správnosti řešení ÚSES (ve smyslu metodických pokynů vymezování ÚSES)

- podpora jednotného způsobu členění skladebných částí ÚSES v jednotném mapovém díle (standardizace dokumentací ÚSES)
- evidence historie lokalizace a vymezení skladebných částí ÚSES
- možnost využití geoprostorových analýz dat ÚSES pro potřeby hodnocení ÚSES (sledování návazností, prostorově funkčních parametrů skladebných částí, výpočty bilancí, překryvy a porovnání s jinými tématickými sadami, síťové analýzy, vizualizace realizací, návrhy strategií realizací, apod.)
- možnost vyjádření hodnocení funkčnosti (jednotlivých skladebných částí i ÚSES jako spojitě sítě)
- možnost evidování realizace skladebných částí ÚSES

Je zřejmé, že budeme-li chtít efektivně provozovat IS ÚSES, budeme muset nejdříve pečlivě promyslet a navrhnout způsob organizace sběru, úprav a sdílení údajů o ÚSES pro jednotlivé skupiny uživatelů IS ÚSES.